

Mi a hűség?

Csoóri Sándor nem modern költő, ellenére állandó kísérletének, hogy a valóságot pontosan megragadja /"A herélték ideje ez a fesszes idő."/ . Verseinek sajátos férfiasága szinte konzervatív vonás. Erre mutat a vágyakozás és közelítés is a gyakran föl villanó apollói világ, a természet átváltozása előtti kert felé, amely a gyermekkor: nem idill, hanem a természettel való azonosság állapota. "Olyan ez a kötet, mint a természet..." - írja a fűlszöveg, valóban, de nem a tárgy változatossága, hanem a versek létközeliisége miatt. A mű beleilleszkedik az évszakba, visszaindul bele. Ennek a vágyódásnak az ikertestvére az az exodus, amely a feje - a test marad -, s a halállal szemközti alkotás /"Tühegyre fölszúrt lepke lenne a halál / asztalomon a hibátlan árnyéka pedig verseim kezdete."/ , valamiféle szerzetesi magányba. Egy különös korszerűtlenség-kultusz körvonalai ezek, ami nem a költészetre, hanem a valóságra vonatkozik. Csoóri előző kötete a vallomásé, itt már a tűnődés, a meditáció kerül lassan előtérbe, anélkül, hogy ez intellektuális lírát jelentene. A furcsa bensőségség átítatódik a pusztulás közellétével, s létrejön egy dialektikus hangulat, amely a kapituláció és az élet között inog. A két váratlan véglet: a katasztrofista líra és a groteszk elemek megjelenése.

"Nem hiszem, hogy a halál el tudna venni tőlem.

Látom magamat benned, mintha gyönyörű sebben ülnék:

kezemben zöld ág s mögöttem, ó, mögöttem

beláthatatlan terek: rámsötételő túlvilág."

Az élettárs emlékére írt rendezetlen ciklus megdőbbentő. Formai monotonosága pedig érthető.

[†]Csoóri Sándor: Kezemben zöld ág. Bp. 1985.

Csoóri versei kétarcúak: a tárgyiasság és az expresszió között feszülnek. A látomásosságra törő nyelv néha gyönyörű képeket teremt: "... mintha kipusztult madárfajok tolla / kavargogna a vörösbűdű alkonyatban.", a színekre való érzékenysége is: "arany-téglákon lépdelt a kakas". A mesterséges szírirealizmus azonban egy kimerülő nyelvre épül, s gyakran tűnik erőltetettnek. A kötetnek azok a legjobb versei, amelyek megtalálják a meditáció és emlékezés, tárgyiaság és lebegés egyensúlyát, és nem alakatlanok; amelyeknek fegyveresett a szerkesztésük, s ahol eltávolodik a látomásos prózától; amelyeket szövevényesség fog át, s nem állnak a naturalista képből kilépő expresszió, a stilizáció, a metaforikus táj uraiban alatt. A kötetben nagyon kevés ilyen mű van. Ez az egyenetlenség; állandó Csoóri költői gyakorlatában. Ha összeállítanánk ideális verseskötetét, nagyon vékony lenne, kb. negyven versesel. A mostani kötetből olyan versek, mint a Korahajnali sorok vagy a Mint titkos megbízatás biztosan belekerülnének.

Takács József

1986. április 14-én a Royal Irodalmi Kávéházban rendezték meg Belányi György Séta a valóságban című estjét, amelyet Takács József Dánia című esszéje vezettet be.

Megjelent a JAK műfordítói füzetek első száma, Paavo Haavikko Vaskor című regénye, Kozmács István fordításában.

A Bölcsész Index Antológiájaként, az ELTE kiadásában megjelent a Tartóshullám című esszéantológia, Beke László, Csanádi Dániel és Szőke Annamária szerkesztésében. Az antológia huszonnyolc szerző esszéiből válogat.